

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Деница Георгиева Топчийска

Департамент „Право“, Нов български университет

Научна специалност: доцент в област на висше образование 3.Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право (Теория на държавата и правото)

относно дисертационния труд на Любомир Петров Стоянов

на тема: **„ОСОБЕНОСТИ НА ПРОЦЕСУАЛНОТО ПРАВО“**

представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 3.6. Право (Теория на държавата и правото. Политически и правни учения (Обща теория на правото)

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури за защита на дисертационен труд, сформирано със Заповед № РД-38-63 от 31.01.2024 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ .

Уважаеми членове на научното жури,

Като член на научното жури, определено със Заповед № РД-38-63 от 31.01.2024 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ за оценяване на дисертационния труд на Любомир Петров Стоянов със заглавие „Особености на процесуалното право“ от катедра „Теория и история на държавата и правото“ на Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, представям становище, изготвено на основание чл. 10, ал. 1 от Закона за развитието на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ) и чл. 32, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав на Република България (ППЗРАСРБ).

В съответствие с изискванията на ЗРАСРБ и ППЗРАСРБ за придобиване на научна степен „доктор“ пред научното жури кандидатът е представил дисертационен

труд и 4 научни публикации на български език. Дисертационният труд съответства на формалните изисквания, предвидени в чл. 27, ал. 2 от ППЗРАСРБ.

1. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд на тема „Особености на процесуалното право“ е в обем от 254 страници. Неговата структурата обхваща увод, три глави, заключение и библиография на кирилица и латиница (116 заглавия). Използваните източници са достатъчно за комплексно и аргументирано академично изследване.

В увода на дисертационния труд убедително се обосновава актуалността на научното изследване, като се подчертава необходимостта от общотеоретичен подход при анализа на понятието „процесуално право“. **В първата глава** авторът определя теоретичната основа – онтологична рамка за своето изследване и дефинира неговата задача, методология и обект. Авторът поставя своето изследване в контекста на Общата теория на правото и си поставя за задача, след като определи нормативните особености, които са общи за всички процесуални явления, въз основа на тях да изясни и доразвие понятието за „процесуално право“. Като основен за дисертационния труд, авторът посочва юридическия метод, при който правната норма се използва като основна обяснителна схема. В допълнение към него за натрупването на необходимите начални данни за изследването, дисертантът се основава на историческия, социологическия и философския метод. Като обект на изследването си авторът посочва конструирането на процесуалноправното явление, което включва извеждането на работно и окончателно понятие за процесуалноправна норма, въз основа на което да се посочат и изяснят особеностите на процесуалноправното явление. Считам, че така дефинираната от дисертанта рамка на научното изследване, както и използваната от него методология отговарят на спецификите на общотеоретичните изследвания и са предпоставка за достигането на валидни общотеоретични заключения относно спецификите на процесуалното право.

В първата глава, авторът прави преглед на основните теоретични възгледи за същността на деленето на правото на материално и процесуално, като обосноваво посочва, че повечето автори провеждат разграничението на плоскостта на тяхната функционалност в правния ред. С оглед на направения извод, авторът разработва работно понятие за процесуалноправна норма, което отразява нейните специфични функции. В основата на работната дефиниция, авторът поставя теоретичните възгледи

на Харт за разделянето на правните норми на първични и вторични, доколкото в основата на тази класификация стои функционалният признак. С оглед оценката на представеното изследване трябва да се посочи, че в хода на анализа, дисертантът предлага своя интерпретация на теорията на Харт, като посочва, че първичните и вторичните норми се намират в отношения на система към метасистема и приема, че процесуалните норми са част от множеството на вторичните норми.

Втората глава на дисертационния труд е посветена на анализа на процесуалното право в контекста на по-широкото понятие за юридически процедури. Авторът анализира научни тези, които приемат, че „извън множеството на материалноправните норми съществува друго, което е значително по-широко и съдържа норми, които не съответстват на традиционното разбиране за процесуалноправна норма“. Аргументи в същата посока, а именно, че деленето на нормите на обективното право на материални и процесуални не е изчерпателно, авторът черпи и от анализа на съдебна практика. Особено внимание дисертантът обръща на теорията на руския учен Протасов, която според него предлага по-систематизиран и обширен понятиен апарат и доказва, че в сферата на частното право също могат да бъдат открити явления, които поради своята процедурна природа разкриват известни прилики с процесуалните. Същевременно, той правилно отбелязва, че тези явления разкриват и съществени различия от класическото разбиране за процесуални, най-вече поради частноправния си характер.

В този контекст, авторът си поставя за цел да изведе родово понятие за процедурноправна норма, което включва всички норми с процедурен характер. Въз основа на изведеното понятие, авторът предлага класификация на юридическите процедури, към която съотнася работното понятие за процесуалноправна норма. Следва да бъде подкрепено предложението на автора вътревидовото разграничаване на процесуалните от останалите правни норми да се основава на формите на реализиране на правото, доколкото те се разграничават въз основа на специфики на нормите, които се реализират чрез тях. В този контекст авторът предлага и своя систематика на формите на реализиране на правото, като приема, че осъществяването на правото се извършва чрез три преки (спазване, изпълнение, използване) и две непреки (правоприлагане и създаване на правни норми, което не съставлява държавновластническа дейност) форми.

Въз основа на направените изводи, дисертантът извежда признаците на окончателното понятие за процесуалноправна норма, което възприема, и което формира окончателно процесуалноправното явление - обект на изследване на дисертационния труд. Като заключение, авторът приема, че процесуалноправната норма е „вид процедурна, публичноправна норма, която принадлежи към система от норми, в чиито хипотези се съдържат юридически факти, които в своето единство образуват динамичен фактически състав.“ Независимо че предложената дефиниция би могла да бъде предмет на научна дискусия от гледна точка на нейния обхват, както и на отделните елементи, включени в нея, считам, че авторът е успял сполучливо да достигне до дефиниция за процесуалноправната норма в контекста на по-широкото понятие за процедурна норма.

В третата глава дисертантът обсъжда особеностите на процесуалноправното явление, като за целта възприема като теоретико-интерпретативна рамка на изследването понятието за правно явление на проф. Венелин Ганев. В рамките на тази глава дисертантът достига до аргументирани заключения относно особеностите на елементите от процесуалноправното явление, включително по отношение на юридическите факти, правните последици, правните субекти, обектът на правото, правната норма и санкцията.

В заключението коректно са представени в резюме аргументираните научни тези и са изложени научни приноси.

2. Оценка на научните и на научно-приложните приноси

Представеният дисертационен труд съдържа редица научни приноси.

Приносен момент в областта на общата теория на правото представлява предложената, аргументирана и приложена от дисертанта методология за изследване и дефиниране на правните понятия, базирана изцяло на юридически метод. В рамките на дисертационния труд приложената методология е дала възможност на автора да достигне до нови, научно обосновани изводи относно изследваната проблематика.

Като принос за науката обща теория на правото може да се открие и дефинирането на процесуалноправната норма в контекста на по-широката категория процедурна норма, както и заключенията на дисертанта по отношение на спецификите на процесуалноправното явление.

Научен принос представляват също така заключенията, до които достига дисертантът, по отношение на систематизация на юридическите процедури, както и предложените понятия за процедурен фактически състав, процедурна норма и за процесуална норма. Достигнатите заключения имат също така практико-приложен характер с оглед процеса на правоприлагане.

Посочените научни приноси са авторова заслуга. Използваната литература е цитирана коректно.

3. Оценка на публикациите по темата на дисертацията

Дисертантът представя 4 статии на български език, свързани с темата на дисертационния труд, които са публикувани в научни издания, специализирани в областта на правото. В автореферата се посочва и едно отразяване в резюме на негово изказване в руско научно издание. Публикациите отразяват интереса на автора към разглежданата в дисертационния труд тематика, както и неговата способност за научни обсъждания.

4. Оценка на автореферата

В рамките на процедурата е представен Автореферат в обем от 31 страници, в който са изложени в резюме структурата и съдържанието на дисертационния труд. Подчертани са основните акценти в дисертационния труд и са посочени научните приноси. Авторефератът коректно отразява съдържанието на представения дисертационен труд.

5. Препоръки

С оглед на научните приноси на представения дисертационен труд, както и ясното, точно и аргументирано представяне на изложените тези и идеи, бих препоръчала неговото публикуване. Също така считам, че изследването би могло да продължи с оглед анализа на макроструктурата на обективното право, в рамките на която функционира процесуалното право.

6. Заключение

Дисертационният труд „Особености на процесуалното право“ съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и

отговаря на изискванията на чл. 6, ал. 3 от ЗРАСРБ и чл. 27, ал. 1 от ППЗРАСРБ. Постигнатите научни приноси показват, че Любомир Петров Стоянов притежава необходимите задълбочени теоретични знания и способност за самостоятелно теоретично мислене по научна специалност „Теория на държавата и правото“.

На основание чл. 10, ал. 1 от ЗРАСРБ и чл. 32, ал. 1 от ППЗРАСРБ, давам своята положителна оценка за представения дисертационен труд.

Предлагам на научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор” на Любомир Петров Стоянов в област на висше образование 3. “Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3.6. Право (Теория на държавата и правото. Политически и правни учения (Обща теория на правото)

5.03.2024 г.

Изготвил становището:

гр. София

доц. д-р Деница Топчийска